

VIVES

Briefings

2010
MEI

Transfers & Regionale Groei

[Damiaan Persyn](#)

¹ Wie was Vivès?

Juan Luis Vivès (1492-1540) was een Spaans denker die behoorde tot de school der Humanisten. Hoewel geboren in Valencia, bracht hij praktisch zijn hele actieve leven door in de Nederlanden. Zo verbleef hij als twintiger ook een hele tijd in Leuven. Vivès wordt gerekend tot één van de meest invloedrijke denkers van de Renaissance. Zijn ideeën waren erg vooruitstrevend. Zo was hij toen reeds een voorstander voor een Verenigd Europa, een thema dat vandaag de dag brandend actueel is.

Op basis van een econometrische analyse van regionale transfers tussen Europese regio's wordt aangetoond dat interregionale herverdeling in Europa, en België in het bijzonder, een rem vormt op de groei van de minder welvarende regio's. Voor België tonen de resultaten aan dat een hypothetische vermindering van de interregionale herverdeling met 1/3 zou leiden tot een extra groeibonus van 0.30 percent punten in Vlaanderen per jaar en 0.42 percent punten in Wallonië per jaar. Dit zou dus de convergentie tussen regio's bevorderen.

1. Inleiding

Alle ontwikkelde landen kennen verschillende vormen en meer of minder uitgebouwde systemen van inkomensherverdeling. De sociale zekerheid en het belastingssysteem vormen de belangrijkste kanalen waarbinnen deze herverdeling georganiseerd wordt. Zelfs zonder het bestaan van een federale structuur of een expliciet regionaal beleid kan deze inkomensherverdeling een sterk interregionaal karakter aannemen. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de regio's binnen een land sterk verschillen wat betreft de werkloosheidsgraad en het gemiddeld inkomen, zoals in België het geval is. Een systeem van werkloosheidsvergoedingen en progressieve inkomensbelastingen resulteert dan *de facto* in een inkomensstroom van de meer welvarende naar de minder welvarende regio's.

De vraag naar de grootte van de impliciete en expliciete intergewestelijke geldstromen komt met regelmaat aan bod in het beleid en de bredere literatuur. Een belangrijke vraag is echter of, en in welke mate, deze geldstromen minder welvarende regio's ten goede komen. Buiten de evidente vaststelling dat een inkomende geldstroom tot een onmiddellijke stijging van het beschikbare inkomen leidt, blijft de vraag wat de effecten zijn op langere termijn en in het bijzonder op de economische groei en de convergentie van welvaart tussen arme en rijke regio's. In een optimistisch scenario leidt interregionale

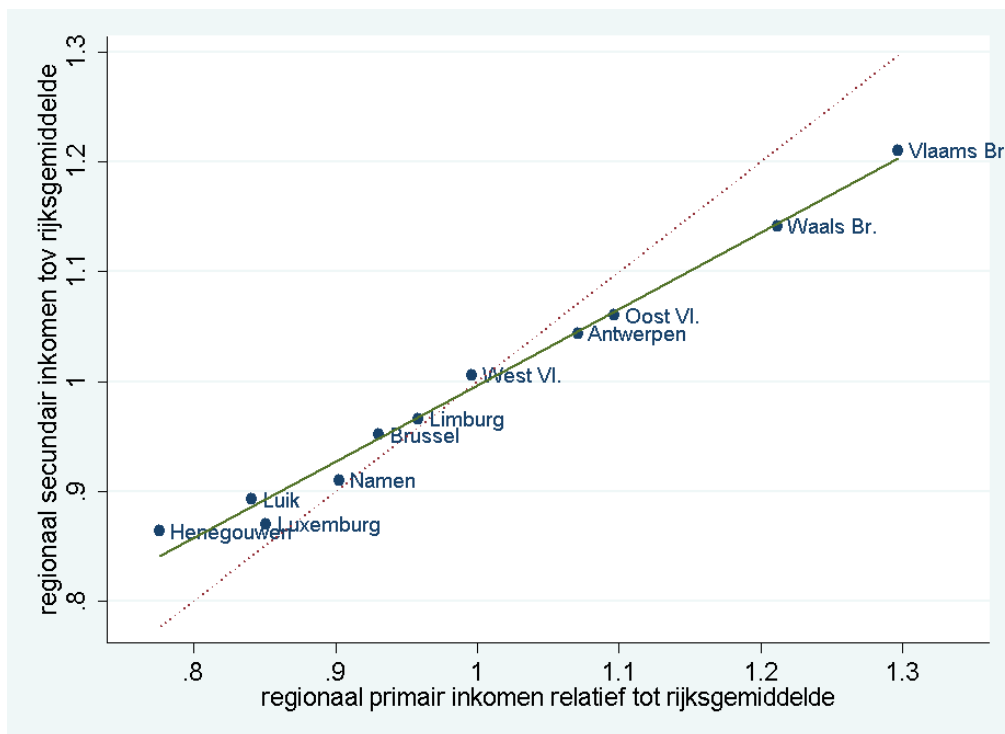
herverdeling tot hogere economische groei in achtergestelde regio's, waardoor de transfers op termijn vanzelf zouden verdwijnen (of tenminste overbodig worden). Standaard economische theorie suggereert echter het tegenovergestelde. Zonder transfers zouden de gemiddelde lonen lager liggen in achtergestelde regio's wat voordelig is voor bedrijfsinvesteringen en pendel naar meer welvarende regio's stimuleert. Het aantrekken van economische activiteit en de toegenomen schaarste aan lokale arbeid zorgt op haar beurt voor een opwaartse druk op de lonen en welvaart, wat aanleiding geeft tot convergentie met de rijkere regio's. Een combinatie van landelijk bepaalde loonakkoorden, gulle werkloosheidsvergoedingen en een progressief belastingssysteem vermindert regionale loonverschillen, maar neemt zo ook de prikkels voor bedrijven en werknemers weg die tot convergentie leiden.

In deze bijdrage wordt empirisch nagegaan in welke mate interregionale transfers een impact hebben op de regionale economische groei. We meten transfers voor verschillende Europese landen aan de hand van gegevens van Eurostat, en bekijken de impact van de interregionale herverdeling op interregionale ongelijkheid binnen landen. De regio's die we bekijken zijn NUTS2 regio's; in België zijn dit de provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Tot slot bekijken we specifiek de situatie in België. In het volgende beperken we ons tot transfers die betrekking hebben tot veranderingen in het regionaal gezinsinkomen. Geldstromen tussen overheden worden enkel beschouwd voor zover ze dit inkomen veranderen.

2. Interregionale transfers in België

Figuur 1 toont voor de verschillende Belgische provincies en Brussel op de horizontale as het huishoudelijk inkomen per capita vóór belastingen en vóór bijdragen en ontvangsten uit sociale zekerheid (het primair inkomen). Op de verticale as zetten we het inkomen na afhouding van de belastingen en de sociale zekerheid (het secundair of beschikbaar inkomen). Beide variabelen zijn uitgedrukt in verhouding tot het Belgische gemiddelde. Zonder inkomensherverdeling tussen de regio's zouden de verschillende provincies op de 45-graden lijn liggen. Het valt echter op dat de lijn

die de verschillende Belgische provincies verbindt vlakker is dan de 45-graden lijn, wat aangeeft dat herverdeling plaatsvindt: het feit dat minder welvarende regio's na belastingen en sociale zekerheid, zoals bv. Henegouwen en Luik, over een relatief hoger beschikbaar inkomen beschikken (en rijkere regio's over een relatief lager inkomen) illustreert de bestaande herverdeling en het regionale karakter ervan. Ten gevolge van de herverdeling wordt het relatief verschil tussen het regionale primaire inkomen en het rijksgemiddelde gemiddeld 32 procent kleiner, wat vergelijkbaar is met de mate van herverdeling binnen andere Europese lidstaten.

Figuur 1. Interregionale herverdeling binnen België in 2006. Bron: eigen berekeningen aan de hand van Eurostat data (reg_ehh2s).

Om te bepalen of er inderdaad een negatief verband bestaat tussen herverdeling en economische groei werd voor regio's in de lidstaten van de Eurozone een regressieanalyse van economische groei uitgevoerd, waarbij initieel regionaal inkomen alsook een maatstaf van herverdeling als verklarende variabelen werden opgenomen⁽²⁾. De belangrijkste resultaten worden samengevat in tabel 1.

(2) Voor de technische details verwijzen we naar de bijhorende VIVES discussion paper nr 4, zie www.econ.kuleuven.be/vives. Enkel landen waarvoor voldoende regio's met lange tijdsreeksen beschikbaar zijn werden opgenomen, dit zijn Oostenrijk, België, Duitsland, Spanje, Finland, Frankrijk, Italië, Nederland en Portugal.

Regionale groei	
<i>Regionaal inkomen</i>	-0.126*** (0.0137)
<i>Regionaal inkomen t.o.v. landgemiddelde</i>	-0.0842*** (0.0302)
<i>Interregionale herverdeling</i>	-0.0423*** (0.0115)
<i>(Interregionale herverdeling) X</i> <i>(Regionaal inkomen t.o.v landgemiddelde)</i>	0.126** (0.0667)
<i>Constante</i>	0.366*** (.0378)
<i>Waarnemingen</i>	1680

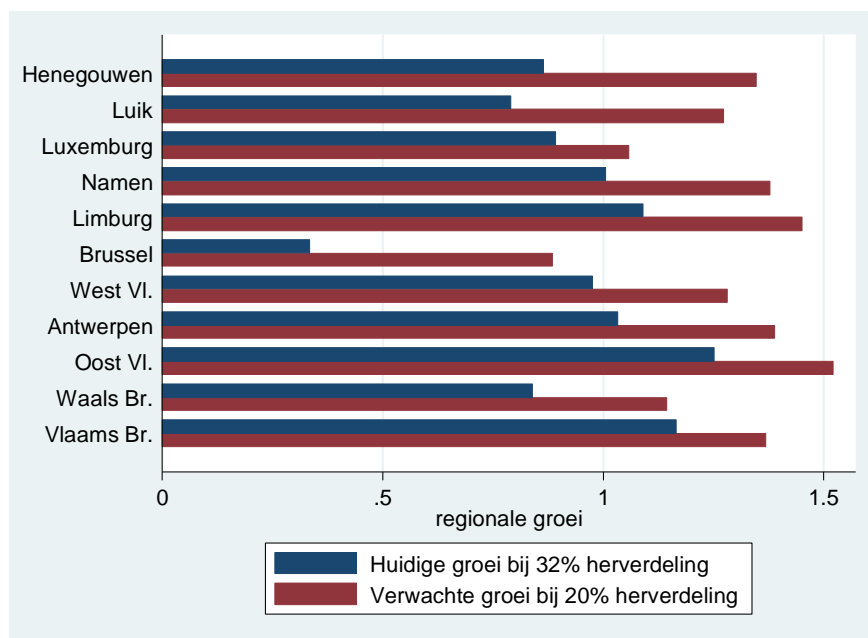
*Standaardfouten tussen haakjes * p < 0.1, ** p < 0.05, *** p < 0.01*

Tabel 1: het effect van interregionale herverdeling op groei en convergentie

De eerste twee rijen in de tabel komen overeen met een situatie zonder enige interregionale transfer. Het negatief effect van het initieel regionaal inkomen op de daaropvolgende groei wijst op convergentie tussen regio's: EU regio's met een hoger initieel inkomen groeiden gemiddeld trager in de daaropvolgende periode, EU regio's met een lager initieel inkomen kenden een relatief hogere groei. Daarenboven toont het resultaat in de tweede rij van de tabel aan dat een lager regionaal inkomen ten opzichte van het gemiddelde inkomen van een land ook tot hogere groei leidt: regionale convergentie binnen landen is nog sneller dan tussen landen, wat kan verwacht worden gezien arbeid en kapitaal mobieler zijn tussen regio's binnen hetzelfde land in vergelijking met mobiliteit tussen landen. Het is belangrijk te herhalen dat deze resultaten gelden voor een hypothetisch scenario zonder enige interregionale herverdeling.

De derde en vierde rij tonen het effect van interregionale herverdeling op regionale groei. Het negatief effect van interregionale herverdeling in de derde rij wijst op het groeiverlagend effect van interregionale herverdeling. Regio's in EU lidstaten die een grote mate van interregionale herverdeling kennen, groeien gemiddeld gezien trager. De vierde rij toont een positief effect van interregionale herverdeling op het effect van het regionaal inkomen ten opzichte van het landgemiddelde op de economische groei. **Meer herverdeling betekent dus dat regio's met een relatief laag inkomen ten opzichte van het rijksgemiddelde *trager* groeien, en dus dat herverdeling convergentie tussen regio's tegenwerkt.**

De resultaten van deze schatting worden voor België geïllustreerd aan de hand van enkele figuren. We vergelijken de huidige situatie in België waar 32% van een interregionaal inkomensverschil wordt weggewerkt met een simulatie waarbij dit wordt teruggebracht tot 20% (of een vermindering van ongeveer 1/3). In figuur 2 worden deze effecten op basis van het geschatte model weergegeven.

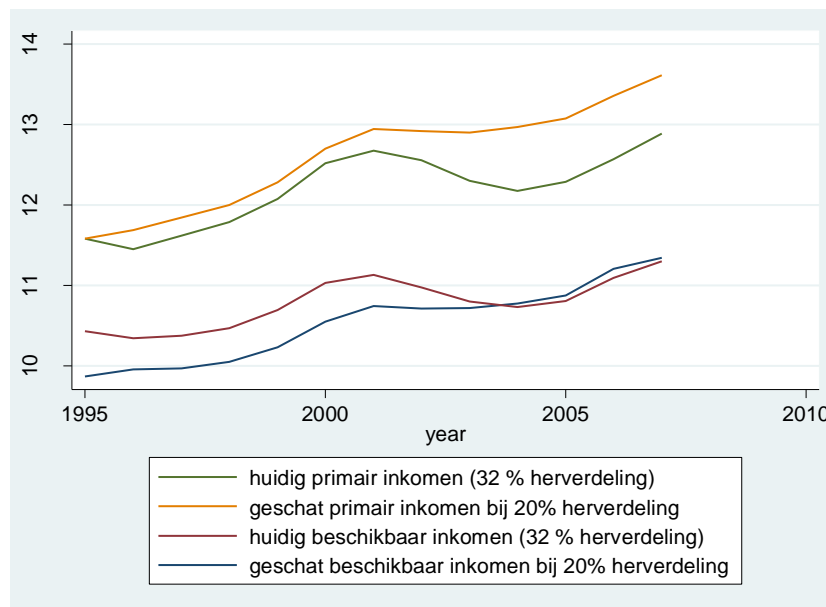
Figuur 2: de groei-effecten van een vermindering van de interregionale herverdeling van 32 percent tot 20 percent voor de Belgische provincies en Brussel

De resultaten houden in dat het groei-effect van een vermindering van de interregionale transfers vooral te vinden is bij de provincies

met een lager inkomen per capita (Henegouwen, Luik), en minder sterk is in initieel rijkere provincies zoals Waals-Brabant en Vlaams-Brabant. Gemiddeld komt dit neer op een groeibonus van 0.30 procent punten voor Vlaanderen en 0.42 procent punten voor Wallonië per jaar.

We kunnen het huidig inkomen vóór belastingen en sociale tussenkomsten (het primair inkomen) en het beschikbaar inkomen over de tijd uittekenen, samen met een schatting van de evolutie bij een afname van de interregionale transfers.

Figuur 3 toont de resultaten voor de provincie Henegouwen.

Figuur 3: Het waargenomen primair en beschikbaar inkomen in de provincie Henegouwen, en de geschatte evolutie bij verminderde interregionale herverdeling.

Bij een vermindering van de interregionale transfers in 1995 zou Henegouwen geconfronteerd worden zijn met een afname van het onmiddellijk beschikbaar per-capita inkomen. Na ongeveer 9 jaar zou de verhoogde groeivoet er echter voor gezorgd hebben dat -ondanks de vermindering van de transfers- een gelijkaardig gemiddeld per-capita beschikbaar inkomen wordt bereikt (blauwe lijn versus rode lijn). In de jaren hierna zou Henegouwen kunnen genieten van een hoger beschikbaar inkomen in vergelijking met de waargenomen situatie met onveranderde transfers.

3. Besluit

Klassieke economische theorie voorspelt dat mobiliteit van arbeid en kapitaal ertoe leidt dat armere regio's en landen sneller groeien, waardoor interregionale inkomensverschillen over de tijd kleiner zouden worden. Verschillende Europese landen worden echter geconfronteerd met persistente en zelfs toenemende interregionale inkomensverschillen. Dit is opmerkelijk gezien de ongelijkheid tussen Europese landen tegelijkertijd duidelijk afneemt. Een belangrijke mogelijke verklaring hiervoor is het bestaan van de uitgebreide systemen van inkomensverdeling tussen verschillende regio's in één land door middel van de sociale zekerheid en het belastingsstelsel die ten dele verstoringen werken. Econometrisch kan inderdaad worden vastgesteld dat EU landen die een toename kennen in de mate van interregionale herverdeling de jaren nadien een terugval kennen in de snelheid van regionale economische convergentie. Wanneer we er van uitgaan dat de verschillende systemen van regionale herverdeling die bestaan binnen de verschillende EU lidstaten voldoende onderlinge gelijkenissen vertonen kan dit resultaat gebruikt worden om te voorspellen in welke mate de groei van Belgische regio's beïnvloed wordt door de mate van interregionale herverdeling. Onze berekeningen tonen aan dat Vlaanderen jaarlijks 0.30 percent sneller zou groeien bij een afname van de mate van interregionale herverdeling van 32% to 20%, en dat dit effect in Wallonië 0.42 percent zou bedragen. Het verminderen van interregionale transfers in hun huidige vorm kan dus leiden tot hogere groei, maar tegelijkertijd tot een snellere convergentie in inkomen tussen beide regio's. Hierbij dienen belangrijke opmerkingen gemaakt te worden.

Dit positieve effect van een vermindering van de interregionale transfers op groei en convergentie betekent niet dat een vermindering van de transfers tot een onmiddellijke toename in het beschikbare inkomen van Wallonië zou leiden. Een overgangperiode lijkt daarom aan te raden. Hierbij kan gedacht worden aan een graduele afname van de transfers waarbij andere hervormingen in de lijn van regionale fiscale autonomie kunnen worden overwogen.

De effecten wordt geschat aan de hand van het gemiddeld (Europees verband tussen interregionale transfers en regionale groei. In de mate dat het Belgische systeem van interregionale herverdeling afwijkt van dit gemiddelde zullen de werkelijke effecten verschillen. Het is echter aannemelijk dat het Belgische systeem van herverdeling met bv werkloosheidsvergoedingen die over de tijd in principe onbegrensd zijn) nog een negatiever effect heeft op regionale groei in vergelijking met het Europese gemiddelde, waardoor de resultaten van deze studie wellicht een ondergrens vormen van de mogelijke groei-effecten.